

Саха тыла 9 бкылаас (68 чаас)

И.П. Винокуров, Г.Г. Филиппов, Г.И. Гурьев, А.К. Прокопьева, А.М. Попова. «Саха тыла» НКК «Бичик», 2016с.

Сылга бырагырааманан – 68 чаас

Былаанынан – 68 чаас, нэдиэлэбэ – 2 чаас: I чиэппэргэ – 16 ч., II чиэппэргэ – 15 ч., III чиэппэргэ – 21 ч., IV чиэппэргэ – 16 ч.

Холбуу этии

Тэҥнэ холбоммут холбуу этии

Баһылатыылаах холбуу этии

Тиэкис сиинтэксийэ

	Уруок тиэмэтэ	Үөрэх дэгиттэр дьайыылара (УУД)			Бэриллибит чааһа	Чыыһылата былаанынан	Чыыһылата Ытыгылыбы- тынан	Дьиэбэ үлэ
		Тус санааны, сыһыаны сайыннараар үөрүйэх (личностные УУД)	Үөрэх сатабылларын сайыннараар үөрүйэх (метапредметные УУД)	Тустаах үөрэх предметин үөрэтэр үөрүйэх (предметные УУД)				
I чиэппэр								
1	Тыл – омук биир ураты бэлиэтэ				1	02.09.09		
2	«Саха Өрөспүүбүлүкэтин тылларын туһунан» Саха Өрөспүүбүлүкэтин сокуона	Төрөөбүт тыл историятын билии, ытыктабылы иитии.	Төрөөбүт тылыгар тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээгин арааран өйдүүр.	Санаатын сааһылаан сангарар уонна суруйар	1	05.09.19		
3	Ситимнээх санга. Төрөөбүт тылбыт – ийэ тылбыт	Төрөөбүт тыл – иитиллэр, үөрэнэр, сайдар тыл	Бииргэ тапсан үлэлиир, быһаарсар, сөптөөхтүк салайынар		1	09.09.19		
4	5-8 кылааска үөрэппити хатылааһын (3 ч + 1 ч)	Төрөөбүт тыл историятын билии, ытыктабылыиитии.	Төрөөбүт тылыгар тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээгин арааран өйдүүр.	Санаатын сааһылаан сангарар уонна суруйар	1	12.09.19		
5	Санга дорҕооно уонна кыраапыка	Төрөөбүт тыл – иитиллэр, үөрэнэр, сайдар тыл	Бииргэ тапсан үлэлиир, быһаарсар, сөптөөхтүк салайынар	Үөрэппит санга	1	16.09.19		
6	Тыл баайа, лиэкстикэ			чаастарыгар билиини	1	19.09.19		
7	Морполуогуйа			чингэтии	1	23.09.19		
8	Дьыктаан	Кылааһы мэхэйдээбэккэ суруйар	Истэн суруйар үөрүйэҕин сайыннараар	Быраабыланан таба суруйар	1	26.09.19		

9	Сиинтэксис	Төрөөбүт тыл – иитиллэр, үөрэнэр, сайдар тыл	Төрөөбүт тылыгар тугу билэрин-билбэтин, тугу ситэри үөрэтиэхтээҕин арааран өйдүүр.	Үөрэппит сана чаастарыгар билиини чингэтии	1	30.09.19		
10	Литэрэтиирэлии тыл				1	03.10.19		
11	Тиэкис өйдөбүлэ, бэлиэтэ, тиэмэтэ, сүрүн санаата, тутула	Тиэкис өйдөбүлүн, бэлиэтин, тиэмэтин, сүрүн санаатын, тутулун быһааран өйдүүр, билэр	Тиэкистэн бэлиэтин, тиэмэтин, сүрүн санаатын, тутулун быһааран өйдүүр		1	07.10.19		
12	Тиэкис өйдөбүлэ, бэлиэтэ, тиэмэтэ, сүрүн санаата, тутула	Тиэкис өйдөбүлүн, бэлиэтин, тиэмэтин, сүрүн санаатын, тутулун быһааран өйдүүр, билэр	Тиэкис бэлиэтин, тиэмэтин, сүрүн санаатын, тутулун быһааран өйдүүр, суруйар. Тиэкиһи сатаан онгорор	Тиэкис бэлиэтин, тиэмэтин, сүрүн санаатын, тутулун өйдөөн быһаарар, суруйар. Тиэкиһи сатаан онгорор	1	10.10.19		
13	Холбуу этии	Холбуу этиини сатаан онгорор, судургу этииттэн арааран билэр	Холбуу этиини судургу этииттэн араары	Ахсыс кылааска үөрэппит сатабылы, үөрүйэҕи хатылааһын, билиини чингэтии	1	14.10.19		
14	Тэннэ холбоммут холбуу этии уонна баһылатыылаах холбуу этии	Тэннэ холбоммут холбуу этиини баһылатыылаах холбуу этииттэн арааран билэр	Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Холбуу этии өйдөбүлүн билэн, ырытар Тылы таба туттан тэнитэр сатабылы сайыннары	1	17.10.19		
15	Ситимнээх сана. Суругунан уонна тылынан тиэкис	Таба суруйуу сурук-бичик култуурата буоларын өйдөөн үлэлиир	Этии арааһын, тиибин быһааран, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу		1	21.10.19		
16	Хонтуруолунай дыктаан	Кылааһы мэхэйдээбэккэ суруйар	Истэн суруйар үөрүйэҕин сайыннарар, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Быраабыланан таба суруйар	1	24.10.19		
II чыппар								
1	Тэннэ холбоммут холбуу этии. ТХХЭ арааһа	Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах	Тэннэ холбоммут холбуу этии уратытын,	Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу	1	07.11.19		

		этии уратыларын, ТХХЭ арааһын билэр	араастарын билии	этии уратытын билии				
2	Ситимнээх саҥа. Тылын уус-уран уонна суругунан уус-уран тиэкис туспатыһылары	Ылбыт билиитигэр, тылын баайыгар тирэҕирэн саныыр санаатын холкутук тиэрдэр; саҥарар саҥатын кэтээн көрөн сөптөөх түмүк онгостор.	Уус-уран литэрэтиирэ тылын-өһүн; саҥа тииптэрин (сэһэргээһин, ойуулааһын, тойонноохун); тиэкиһи билэр;		1	11.11.19		
3	Тэннэ холбоммут холбуу этиигэ сурук бэлиэтэ	Тэннэ холбоммут уонна баһылатылаах холбуу этиигэ сурук бэлиэтин билэр	Тэннэ холбоммут холбуу этии арааһыгар сурук бэлиэтэ хайдах туттулларын өйдүүр		1	14.11.19		
4	Тэннэ холбоммут холбуу этиигэ сурук бэлиэтэ. Аахпыттан суруйуу	Тиэкискэ ирдэнэр нуорманы тутуһан саныыр санаатын тылын уонна суругунан сатаан биэрэр	Истибитин ис хоһоонун сааһылаан суруйар үөрүйэҕин сайыннараар	Быраабыланан таба суруйар	1	18.11.19		
5	Ситимнээх саҥа. Тиэкис саанырдара. Уус-уран тиэкис				1	21.11.19		
6	Пубулуустука истиилэ	Пубулуустука истиилин, уус-уран литэрэтиирэ тылын-өһүн сөпкө быһааран билэр, сатаан туттар	Пубулуустука, дыала-куолу истиилин, уус-уран литэрэтиирэ тылын-өһүн; саҥа тииптэрин (сэһэргээһин, ойуулааһын, тойонноохун) билэр	Пубулуустука истиилин тылын-өһүн сөпкө туттар, билэр	1	25.11.19		
7	Тэннэ холбоммут холбуу этии истиилистикэтэ	Тиэкискэ ирдэнэр нуорманы тутуһан саныыр санаатын тылын уонна суругунан сатаан биэрэр	ТХХЭ истиилистикэтин быһааран билэр, бодоруһарыгар сатаан туттар	Тэннэ холбоммут холбуу этии арааһыгар сурук бэлиэтэ хайдах туттулларын өйдүүр	1	28.11.19		
8	Ситимнээх саҥа. Тиэкис сүрүн	Саҥарар саҥатын	үөрэх хаамытыгар,		1	02.12.19		

	санаатын арийар ньыма арааһа. Айымньыга эпиигирэп суолтата	кэтээн көрөн сөптөөх түмүк онгостор. Айымньыга эпиигирэп суолтатын өйдүүр	күннээфи олоххо тылын-өһүн хонтуруолланар; сыһатын-халтытын булан көннөрүнэр; суруйбут тиэкиһин көннөрөр, тупсарар					
9	Баһылатыылаах холбуу этии. БХЭ өйдөбүлэ				1	05.12.19		
10	Ситимнээх санга. Дьыала истиилин тиэкиһэ	Дьыала истиилин тиэкиһин атын тиэкистэртэн арааран билэр	сиинтэксискэ үөрэнэн билбит, сатаабыт үөрүйэхтэригэр олобуран, ситимнээх санатыгар тыл ситимин, этиини таба онгорор, араас истиилгэ сөп түбэһиннэрэн сыысхала суох туттар	Дьыала истиилин туһанан чахчыларга олобурут тиэкиһи үөрэнээччи бэйэтэ суруйар	1	09.12.19		
11	БХЭ сүрүн салаа чаастара. Быһаары суолталаах БХЭ	БХЭ сүрүн салаа чаастарын арааран билэр, ырытар, уус-уран айымньыттан булар, холобурдары онгорор.	БХЭ сүрүн салаа чаастарын суолтатынан арааран билэр, ырытар	БХЭ сүрүн салаа чаастарын суолтатынан этиини таба онгорор, уус-уран айымньыттан булар	1	12.12.19		
12	Толоруу суолталаах БХЭ				1	16.12.19		
13	Туһаан суолталаах БХЭ				1	19.12.19		
14	Кэпсиирэ суолталаах БХЭ				1	23.12.19		
15	Хонтуруолунай үлэ	Кылааһы мэхэйдээбэккэ суруйар	Истэн суруйар үөрүйэбин сайыннарар	Быраабыланан таба суруйар	1	26.12.19		
III чыппэр								
1	Сиһилии суолталаах БХЭ				1	09.01.20		
2	Ситимнээх санга. Тиэкискэ этии ситимин көрүнгэ.	үөрэх хаамытыгар, күннээфи олоххо тылын-өһүн хонтуруолланар; сыһатын-халтытын булан көннөрүнэр; суруйбут тиэкиһин көннөрөр, тупсарар	Ылбыт билиитигэр, тылын баайыгар тирэҕирэн саныыр санаатын холкутук тиэрдэр; сангарар сангатын кэтээн көрөн сөптөөх түмүк онгостор.	Тыл туттуллар аналын, дэгэтин учуоттаан, онно тоҕоостоох тутуллаах этиилэри (<i>логичность речи</i>), ойуулуур-дьүһүннүүр ньымалары, сөптөөх тыл баайын (<i>богатство речи</i>), түгэнигэр сөптөөх тылы туттар	1	13.01.20		
3	Этиини ситимниир ньыма арааһа				1	16.01.20		
4	Өйтөн суруйуу	Өйтөн суруйууга эпиигирэп суолтатын	үөрэх хаамытыгар, күннээфи олоххо тылын-	сыһатын-халтытын булан көннөрүнэр;	1	20.01.20		

		өйдүүр, туһанар. Тиэкиһи ситимнээн суруйар	өһүн хонтуруолланар; сыһатын-халтытын булан көннөрүнэр; суруйбут тиэкиһин көннөрөр, тупсарар	суруйбут тиэкиһин көннөрөр, тупсарар				
5	Кэм салаа этии	Баһылатыылаах холбуу этии салаа этиилэрин араастарын ырытар, уратытын быһаарар.	Холбуу этии араастарын ырытар, уратытын быһаарыы Холбуу этиини тиэкис онорорго туһанар, сурук бэлиэтин таба туруорар, быраабыланан ырытыы Баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Холбуу этии өйдөбүлүн билэн, ырытар Тылы таба туттан тэнитэр сатабылы сайыннарыы Тэнгэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруорар	1	23.01.20		
6	Миэстэ салаа этии				1	27.01.20		
7	Тэнниир салаа этии				1	30.01.20		
8	Буолуу салаа этии				1	03.02.20		
9	Утарар салаа этии				1	06.02.20		
10	Болдьох салаа этии				1	10.02.20		
11	Утарар болдьохтоох салаа этии				1	13.02.20		
12	Төрүөт салаа этии				1	17.02.20		
13	Этиини ырытыы	Этиини толору сиинтэксистии ырытарга холоноор	Холбуу этии араастарын ырытар,	Холбуу этии араастарын ырытар,	1	20.02.20		
14	Түмүктүүр салаа этии	Баһылатыылаах холбуу этии салаа этиилэрин араастарын ырытар, уратытын быһаарар.	Баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруорар	1	24.02.20		
15	Туһаан, толоруу холбуу этиилэр				1	27.02.20		
16	Быһаарыы холбуу этии				1	02.03.20		
17	Этиини ырытыы				1	05.03.20		
18	Сиһилии уонна кэпсиирэ холбуу этии				1	09.03.20		
19	Хатылааһын				1	12.03.20		
20	Хонтуруолунай дыктаан				1	16.03.20		
21	Албаһы көннөрөр үлэ				1	19.03.20		
IV чыһаар								
1	Сиһилии уонна кэпсиирэ холбуу этии	Баһылатыылаах холбуу этии салаа этиилэрин араастарын ырытар, уратытын быһаарар.	Баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырытыы, сурук бэлиэтин сөпкө туруорар	1	06.04.20		
2	Уустук тутуллаах холбуу этии				1	09.04.2		
3	Уустук тутуллаах холбуу				1	13.04.20		

	этии							
4	Этиины ырыты				1	16.04.20		
5	Баһылатыылаах холбуу этиины хатылааһын				1	20.04.20		
6	Баһылатыылаах холбуу этии истиилиистикэтэ	Бодоруһууга холбуу этии истиилиистикэтин, синиэньими (лиэксикэлии, кырамаатыкалы) сатаан туттуу кэрэтин өйдүүр, тылыгар-өһүгэр туттар	Холбуу этии истиилиистикэтин сатаан туттуу	Төрөөбүт тыла кэрэтин өйдүүр, уус-уран литэрэтиирэ тиэкиһигэр булан сыаналыыр	1	23.04.20		
7	Аахпыттан суруйуу	Кылааһы мэһэйдээбэккэ иһийэн олорон суруйар	Истибитин ис хоһоонун өйдөөн суруйар үөрүйэбин сайыннараар	Тиэкис сиһилиир һыматын, тиэкискэ этиилэр ситимнэһиилэрин, синиэньимин тутуһан таба суруйар	1	27.04.20		
8	Тиэкис сиинтэксинэ	Тиэкискэ ирдэнэр нуорманы тутуһан саныыр санаатын тылынан уонна суругунан сатаан биэрэр	Тиэкис тиэмэтин, сүрүн санаатын сатаан быһаарар. Тиэкискэ этиины сатаан ситимниир. Тиэкиһинэн үлэни сатаан онорор.	Төрөөбүт тылынан ситимнээхтик санара, суруйа үөрэнии, тылы сайыннарыы.	1	30.04.20		
9	Тиэкис сиһилиир һымата	Этиилэри сиһилиир һыматын билэр. Кэпсэтии, бодоруһуу сиэрин быһааран билэр, удумаҕалатар	Этиилэри сиһилиир һыматын баһылаан, тиэкис арааһын онорор, ырытар	Ыраастык сахалыы санарарга, суруйарга иитиллии	1	04.05.20		
10	Сэһэргээһин	Тиэкис араас көрүнүн, истиилин тутуһан тылынан уонна суругунан сатаан онорор	Тиэкискэ ирдэнэр нуорманы тутуһан саныыр санаатын тылынан уонна суругунан сатаан биэрэр	Аахпыт, истибит, көрбүт чахчытыгар тус санаатын сатаан этэр, суруйар	1	07.05.20		
11	Ойуулааһын				1	11.05.20		
12	Тойонноһун				1	14.05.20		
13	Тиэкиһинэн үлэ				1	18.05.20		
14	Аахпыттан суруйуу				1	21.05.20		
15	Хатылааһын				1	25.05.20		
16	Хатылааһын				1	28.05.20		

	Холбуу этии						
2	Хатылааһын 1. Судургу этии тииптэрэ 2. Судургу этиини ырыты быраабылата 3. <i>Диктант</i> “	2/1 1 1 1			Судургу этии өйдөбүлүн билэр, тыл ситимин булар, арааһын ыйар Этии тиибин быһаарар, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Ахсыс кылааска үөрэппит сатабылы, үөрүйэҕи хатылааһын, билиини чинэтии	
3	Холбуу этии 1. Холбуу этии өйдөбүлэ 2. Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах этии уратылары 3. Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах этиини ырыты 4. <u>Аахпыттан суруйуу</u> <u>“Норуоттан тахсыбыт талаан”</u>	3/1 1 1 1 1			Холбуу этиини сатаан онорор, судургу этииттэн араары Холбуу этии араастарын ырытар, уратытын быһаары Холбуу этиини тизкис онорорго туһанар, сурук бэлиэтин таба туруорар, быраабыланан ырыты Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырыты, сурук бэлиэтин сөпкө туруоруу	Холбуу этии өйдөбүлүн билэн, ырытар Тылы таба туттан тэнитэр сатабылы сайыннары Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этии уратытын билии, араастарынан ырыты, сурук бэлиэтин сөпкө туруорар	Н.Н.Ефремов, С.С.Семенова «Саха тылын грамматиката» (электроннай матырыйаал) Синтаксис

4	Тэнгэ холбоммут холбуу этии	19/4				Ситимнээх саҥаны сайыннары	
	1.Тэнгэ холбоммут холбуу этии өйдөбүлэ	1					
	2.Тэнгэ холбоммут холбуу этии ырыты	1					
	3.Тэнгэ холбоммут холбуу этиигэ сурук бэлиэтэ	1				Таба суруйар дьоҕуру салгы сайыннары.	
	4.Тэнгэ холбоммут холбуу этии арааһа	1					
	5.Тэн суолталаах тэнгэ холбоммут холбуу этии	1				Тылытабатуттантэнит эрсатабылысайыннар ы	
	6. Тэн суолталаах тэнгэ холбоммут холбуу араастара	1					
	7. <u>Диктант</u> <u>“Дьөһөгөй оҕото”</u>	1					
	8.Тэн кэмнээх холбуу этии	1					
	9.Талар суолталаах холбуу этии	1					
	10.Утуу-субуу суолталаах холбуу этии	1					
	11.Утары суолталаах холбуу этии	1					
	12. Аахпыттан суруйуу	1					
	13. Тэн тэнгэ холбоммут холбуу этии	1					
	14. Баһылыыр суолталаах тэнгэ холбоммут холбуу этии	1					
	15.Баһылыыр суолталаах тэнгэ холбоммут холбуу этии арааһа	1					

	16.Төрүүт суолталаах холбуу этии	1					
	17.Тэнниир суолталаах холбуу этии	1					
	18.Түмүктүүр суолталаах холбуу этии	1					
	19.Баһылыыр суолталаах тэннэ холбоммут холбуу этиини хатылааһын	1					
	20.Тэннэ холбоммут холбуу этиини хатылааһын	1					
	21.Тэннэ холбоммут холбуу этии стилистиката	1					
	22.Тэннэ холбоммут холбуу этии стилистическэй суолтата	1					
	23.Аахпыттан суруйуу “	1					
5	Баһылатыылаах холбуу этии	20/2					
	1.Баһылатыылаах холбуу этии өйдөбүлэ	1					
	2.Баһылатыылаах холбуу этиини ырытыы	1					
	3.Баһылатыылаах холбуу этиигэ сурук бэлиэтэ	1					
	4.Баһылатыылаах холбуу этии араастара	1					
	5.Сиһилии салаа этии арааһа	1					

	6. <u>Диктант “Киһи – өйүнэн, көтөр – кынаатынан”</u>	1				
	7.Кэм салаа этии	1				
	8.Миэстэ салаа этии	1				
	9.Тэнниир салаа этии	1				
	10.Буолуу салаа этии	1				
	11.Утарар салаа этии	1				
	12.Болдьох салаа этии	1				
	13.Утарар болдьохтоох салаа этии	1				
	14.Төрүүт салаа этии	1				
	15.Түмүктүүр салаа этии	1				
	16.Туһаан, толоруу, быһаары холбуу этии	1				
	17.Сиһилии уонна кэпсиирэ холбуу этии	1				
	18.Уустук тутуллаах холбуу этии	1				
	19.Баһылатыылаах холбуу этиини хатылаабын	1				
	20.Баһылатыылаах холбуу этии стилистиката	1				
	<u>21.Аахпыттан сүрүйүү “Ойуунускай туһунан тыл”</u>	1				
	22.Хатылааһын. Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этиини ырытыы.	1				
6	Тиэкис синтаксика. 1.Тиэкис өйдөбүлэ, бэлиэтэ 2.Тиэкискэ этии ситимэ 3.Тиэкибинэн улэ 4.Тиэкис чааһа. Абзац. Былаан. 5.Тиэкиһинэн улэ 6.Тиэкис сиһилиир	10 1 1 1 1 1 1			Тиэкис тиэмэтин, сүрүн санаатын сатаан быһаарар. Тиэкискэ этиини сатаан ситимниир. Тиэкиһинэн үлэни сатаан онорор.	Төрөөбүт тылынан ситимнээхтик санара, суруйа үөрэнии, тылы сайыннарыы. -Ыраастык сахалыы сангарарга, суруйарга иитиллии

	ньымата. 7.Сэһэргээһин. 8.Ойуулааһын 9.Тойонноохун 10.Тиэкиһинэн үлэ	1 1 1 1			Этиилэри ситимниир ньыманы баһылаан,тиэкиһи арааһын онорор, ырытар		
7	Сыллаабы хатылааһын 1. Холбуу этиигэ сурук бэлиэтэ 2. Тэннэ холбоммут уонна баһылатыылаах холбуу этиини ырытыы.	1 1				Сыл устата үөрэппит сатабылы, үөрүйэби хатылааһын, билиини чингэтии	